

PROGRAMACIÓ GENERAL

MATÈRIA: HISTÒRIA D'ESPANYA

NIVELL: 2 BATXILLERAT

DEPARTAMENT: GEOGRAFIA I HISTÒRIA

CURS ESCOLAR: 2024-2025

ÍNDEX

ÍNDEX.....	2
1. INTRODUCCIÓ.....	3
1.1 JUSTIFICACIÓ.....	4
1.2 CONTEXT DEL CENTRE.....	4
1.3 MARC NORMATIU.....	6
2. COMPETÈNCIES CLAU.....	6
3. OBJECTIUS GENERALS DE L'ETAPA I COMPETÈNCIES CLAU.....	7
4. PERFIL D'EIXIDA.....	8
5. COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES.....	10
6. SABERS BÀSICS.....	11
7. CRITERIS D'AVUACIÓ.....	14
8. PROPOSTA PEDAGÒGICA. DISSENY DE SITUACIONS D'APRENTATGE.....	14
8.1 TEMPORALITZACIÓ I PROPOSTA PEDAGÒGICA DE LES SITUACIONS D'APRENTATGE.....	21
9. METODOLOGIA I ESTRATÈGIES PEDAGÒGIQUES.....	35
9.1 METODOLOGIA GENERAL I ESPECÍFICA. RECURSOS DIDÀCTICS I ORGANITZATIUS.....	35
9.2 ACTIVITATS I ESTRATÈGIES D'ENSENYANÇA I APRENTATGE.....	37
10. INSTRUMENTS D'AVUACIÓ.....	39
10.1 CRITERIS DE QUALIFICACIÓ.....	41
11. MESURES DE RESPOSTA EDUCATIVA PER A LA INCLUSIÓ. NIVELL III i NIVELL IV.....	42
11.1 CRITERIS PER A L'ELABORACIÓ D'ADAPTACIONS CURRICULARS NO SIGNIFICATIVES.....	44
12. ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES I EXTRAESCOLARS.....	45

1. INTRODUCCIÓ.

La Història d'Espanya és una de les matèries amb més tradició dins del currículum de Batxillerat. No obstant això, aquesta tradició no resta actualitat als sabers que inclou ni interès a les competències que mobilitza el seu estudi. Aquesta matèria pretén desenvolupar en l'alumnat el pensament històric, de forma que siga capaç d'entendre el món en el qual viu mitjançant l'anàlisi crítica de la societat. D'altra banda, la Història contribueix a la formació de ciutadans responsables, conscients dels seus deures i obligacions; a reconèixer els assoliments aconseguits pels seus avantpassats i a adoptar un compromís amb les generacions futures.

Amb tal finalitat, la matèria d'Història d'Espanya pretén contribuir a la comprensió del conjunt dels processos històrics fonamentals ocorreguts en el passat espanyol, tenint en compte la pluralitat territorial i la pertinença a entitats supraestatals com la Unió Europea. Se centra en la història contemporània a fi que l'alumnat assolisca una especial sensibilitat cap a la societat del present i les seues problemàtiques.

La lectura detinguda dels objectius de l'etapa ens demostra la vigència que té i la forma en la qual la matèria pot contribuir a la consecució d'aquests. Resulta molt apropiada per a ajudar l'alumnat a exercir una ciutadania democràtica, per a consolidar la maduresa personal i per al foment de la igualtat efectiva entre homes i dones. Mitjançant aquesta matèria, podem treballar a l'aula molts dels valors que conformen l'educació dels futurs ciutadans i ciutadanes. La Història d'Espanya es troba repleta d'exemples sobre els quals construir una educació que millore aquests aspectes. Ajuda a entendre realitats socials i històriques tant del passat com del present i promou que l'alumnat s'implique en la millora del seu entorn social. A més, promou la comprensió del mètode científic i els procediments fonamentals de la investigació, així com l'esperit emprenedor i la creativitat, i desenvolupa sensibilitat artística i enriquiment cultural.

La Història d'Espanya pot contribuir a enfrontar els reptes del món actual. Les competències específiques i els sabers bàsics associats a aquestes ajudaran l'alumnat a afrontar desafiaments tan importants com el compromís davant situacions d'iniquitat i d'exclusió, la resolució pacífica dels conflictes, l'acceptació i el maneig de la incertesa, la valoració de la diversitat personal i cultural, el compromís ciutadà en l'àmbit local i global, la confiança en el coneixement com a motor del desenvolupament i l'aprofitament crític, ètic i responsable de la cultura digital.

En definitiva, ajudaran l'alumnat a entendre i valorar la realitat que l'envolta per a poder articular el comportament propi fent possible que el coneixement guie les accions futures. D'aquesta manera, la matèria d'Història d'Espanya s'enllaça perfectament amb els principis pedagògics recollits en l'article 35 de LOMLOE, ja que afavoreix la capacitat de l'alumnat per a aprendre per si mateix, treballar en equip i aplicar mètodes d'investigació apropiats que estimulen l'interès pel coneixement. Col·laborarà també en la incorporació de la perspectiva de gènere

en la formació de l'alumnat, així com a reforçar l'interès per la lectura i la millora de la capacitat d'expressió.

1.1 JUSTIFICACIÓ.

A dia de hui, l'entramat curricular en el qual es veu emmarcada la programació didàctica és ampli i complex, però correspon al professorat elaborar-la a partir de les directrius que se'ns estableixen des dels nivells superiors. És la nostra tasca com a professionals de l'educació desenvolupar el currículum mitjançant un projecte sobre el que treballarem durant tot el curs. Per tal d'elaborar-la, al departament de Geografia i Història tindrem en compte les variables cultural i didàctica: la primera aporta uns continguts passats, presents i unes projeccions de futur, mentre que per a la segona sintetitzarem els conceptes, mètodes i fonts existents a la disciplina per donar forma a un mètode propi enfocat en la realitat sociocultural, econòmica i acadèmica del nostre alumnat, sobre el que treballarem amb entusiasme i convicció.

Ens sembla important recordar els quatre nivells que componen l'entramat curricular espanyol: al primer nivell trobem els òrgans que dissenyen el currículum bàsic: l'Estat (Reial Decret 243/2022) i, en segon plànol, les CCAA (Decret 108/2022 a la Comunitat Valenciana); els centres conformen el segon nivell, aplicant el currículum mitjançant el Pla Curricular del Centre, en el que s'inclouen el Projecte Educatiu del Centre (PEC) i la Programació General Anual (PGA); el tercer nivell correspon al professorat, qui desenvolupa la seua programació d'aula a través de les unitats didàctiques que dissenya, ara anomenades Situacions d'Aprenentatge; el quart nivell inclou les personalitzacions de la programació per a alumnes concrets que necessiten d'adaptacions curriculars i/o plans de treball personalitzats per seguir el procés d'aprenentatge amb garanties d'èxit.

En definitiva, programar en el context educatiu i pedagògic significa concretar i organitzar les intencions educatives generals en propostes didàctiques específiques que permeten als alumnes arribar als objectius previstos. Amb això es pretén facilitar la planificació, desenvolupament i avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge.

L'objectiu global educatiu es podria concretar en paraules del filòsof José Antonio Marina en *ajudar a formar persones autònomes, amb capacitat de prendre bones decisions, aprendre amb eficàcia, gestionar les emocions i viure adequadament.*

1.2 CONTEXT DEL CENTRE.

El nostre institut IES ELS ÉVOLS es troba en el municipi de l'Alcúdia, en el centre de la comarca de la Ribera Alta a 8 quilòmetres d'Alzira, la capital comarcal, i a 33 de València, capital de la província i de la comunitat autònoma. Limita al nord

amb els termes municipals de Carlet i Benimodo, per l'est amb Guadassuar, pel sud amb Guadassuar i Massalavés i per l'oest amb Tous i Guadassuar. La localitat està ben comunicada, prop del casc urbà transcorre l'A-7 Autovia del Mediterrani i a més és lloc de pas de la línia de ferrocarril de via estreta que uneix Castelló de la Ribera amb València.

L'Alcúdia, segons dades de l'Institut Nacional d'Estadística de l'1 de gener de 2023, comptava amb 12.197 habitants, 6.198 dones i 5.999 homes. La piràmide de població s'ajusta a la vigent en la resta de l'Estat i evidencia trets propis de les societats desenvolupades: elevada esperança de vida, caiguda de la natalitat i envelliment de la població, amb un percentatge de població major de 65 anys del 17,86% de la població total. El saldo migratori és positiu i la presència de població estrangera és important, el 10,92 % dels residents han nascut en l'estranger i el col·lectiu més important és el dels nascuts al Marroc, el 32,3% dels residents forans. Aquesta diversitat cultural és evident en tots els àmbits de la vida local i especialment en els centres educatius.

En el plànol econòmic cal destacar el cultiu del caqui de la varietat "roig brillant", que ha suposat un gran impuls per a l'activitat agrària local des de la dècada dels 90. Gran part de la collita és comercialitzada per la cooperativa CANSO, pulmó econòmic local i amb una gran vocació exportadora. Al costat de la cooperativa destacaria en la comercialització de cítrics l'empresa privada CAÑAMÁS originària d'Oliva i una de les grans empreses d'exportació de fruites i hortalisses de la Comunitat Valenciana. No obstant açò, l'activitat econòmica més rellevant és la indústria, amb una important empresa del sector mecànic com és ISTOBAL, empreses del sector de transformació de productes metàl·lics com MIPESA, IMECAL, METALCUDIA o del sector de l'alimentació com a PAIARROP, sense oblidar ULTRACONGELADOS DE LA RIBERA, hereva de l'antiga FRUDESA, que encara que es localitza en la veïna Benimodo compta amb aproximadament

250 treballadors, molts d'ells de l'Alcúdia, emplaçament originari d'aquesta empresa ara propietat de capital belga. El nostre institut, IES ELS ÉVOLS, és un centre públic d'ensenyament en valencià obert a tot l'alumnat, independentment de les seues creences, raça i sexe o altres característiques. L'oferta educativa del nostre centre contempla totes les etapes de l'Educació Secundària Obligatòria, incloent un Programa de Diversificació Curricular a tercer (PDC1) i a quart (PDC2). A més s'imparteixen dos programes de Formació Professional Bàsica (Fabricació i Muntatge i Administració) i Batxillerat en les modalitats de Ciències i Humanitats i Ciències Socials.

El centre amb aproximadament 70 professors i més de 500 alumnes. Pel que fa a l'alumnat s'aglutina majoritàriament a l'ESO i es pot contemplar la diversitat abans esmentada, amb xiquetes i xiquets d'origen estranger on predominen els procedents del Marroc. La integració d'aquests alumnes es bona en termes generals.

L'estil educatiu del nostre centre es basa en la participació democràtica de la comunitat educativa des de tots els sectors, tant de l'alumnat, pares/mares, professorat, personal administratiu i de serveis presents en el Consell Escolar. També una prioritat del nostre projecte és fer visible el centre en la vida local, participar en activitats organitzades pel l'ajuntament i altres institucions, crear valors socials, capital social, implicar al nostre alumnat en la millora del seu municipi.

En aquesta contextualització caldria realitzar una breu descripció de la societat on estem immersos. Una societat marcada per la hipertròfia del mercat, on l'excés de producció genera desitjos continus que cal satisfer de manera compulsiva i encadenada. La moda dels desitjos efímers, urgents ha contagiats al nostre món afectiu i ha generat personalitats capritxoses que suporten molt malament l'ajornament de la satisfacció i la frustració, xicotets tirans o emperadors, maquetes que no accepten un no per resposta, que no mostren cap interès pel la cultura i que es rebel·len contra normes bàsiques de convivència. L'ús excessiu dels dispositius mòbils, les aplicacions digitals i, recentment, els programes d'IA dificulten sobre manera la nostra tasca docent, fent que el repte educatiu siga, any rere any, majúscul, però també motivador.

1.3 MARC NORMATIU.

Per a elaborar aquesta programació didàctica ens basem en la normativa estatal i autonòmica vigent que regula el desenvolupament del currículum de l'Educació Secundària, així com aquella que regula tots els aspectes referents al correcte desenvolupament del procés d'ensenyament-aprenentatge. Destacar, com a marc normatiu base estatal, la Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació. Pel que fa al desenvolupament del currículum del Batxillerat, a nivell estatal ens atendrem a les especificacions del Reial Decret 243/2022, de 5 d'abril, pel qual s'estableix l'ordenació i els ensenyaments mínims del Batxillerat.

A nivell autonòmic, la normativa estatal i el currículum es despleguen a través del Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableix l'ordenació i el currículum del Batxillerat.

Respecte a l'organització del curs acadèmic i la distribució i temporització dels sabers bàsics i les competències específiques de la matèria, treballats a través de les diverses situacions d'aprenentatge dissenyades per a cada nivell, ens atendrem a les instruccions que es donen, cada curs, a la coneguda com "Ordre d'Inici de Curs", corresponent a cada curs educatiu.

2. COMPETÈNCIES CLAU.

Les competències clau que es recullen en el Perfil d'eixida són l'adaptació al sistema educatiu espanyol de les competències clau establides en la citada

Recomanació del Consell de la Unió Europea. Aquesta adaptació respon a la necessitat de vincular aquestes competències amb els reptes i desafiaments del segle XXI, amb els principis i fins del sistema educatiu establerts en la LOE i amb el context escolar, ja que la Recomanació del Consell de la Unió Europea, de 22 de maig de 2018, es refereix a l'aprenentatge permanent que ha de produir-se al llarg de tota la vida, mentre que el Perfil remet a un moment precís i limitat del desenvolupament personal, social i formatiu de l'alumnat: l'etapa de l'ensenyament bàsic.

Amb caràcter general, ha d'entendre's que la consecució de les competències i els objectius previstos en la LOMLOE per a les diferents etapes educatives està vinculada a l'adquisició i al desenvolupament de les competències clau recollides en aquest Perfil d'eixida, i que són les següents:

- Competència en comunicació lingüística.
- Competència plurilingüe.
- Competència matemàtica i competència en ciència, tecnologia i enginyeria.
- Competència digital.
- Competència personal, social i d'aprendre a aprendre.
- Competència ciutadana.
- Competència emprenedora.
- Competència en consciència i expressió culturals.

3. OBJECTIUS GENERALS DE L'ETAPA I COMPETÈNCIES CLAU.

D'acord amb el que estableix l'article 7 del Reial decret 243/2022, el Batxillerat ha de contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats que els permeten:

a) Exercir la ciutadania democràtica, des d'una perspectiva global, i adquirir una consciència cívica responsable, inspirada pels valors de la Constitució Espanyola, així com pels drets humans, que fomenti la corresponsabilitat en la construcció d'una societat justa i equitativa.

b) Consolidar una maduresa personal, afectiu-sexual i social que els permeta actuar de manera respectuosa, responsable i autònoma i desenvolupar el seu esperit crític. Preveure, detectar i resoldre pacíficament els conflictes personals, familiars i socials, així com les possibles situacions de violència.

c) Fomentar la igualtat efectiva de drets i oportunitats de dones i homes, analitzar i valorar críticament les desigualtats existents, així com el reconeixement i ensenyament del paper de les dones en la història i impulsar la igualtat real i la no discriminació per raó de naixement, sexe, origen racial o

ètnic, discapacitat, edat, malaltia, religió o creences, orientació sexual o identitat de gènere o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.

d) Afermar els hàbits de lectura, estudi i disciplina, com a condicions necessàries per a l'eficaç aprofitament de l'aprenentatge, i com a mitjà de desenvolupament personal.

e) Dominar, tant en la seua expressió oral com escrita, la llengua castellana i, en el seu cas, la llengua cooficial de la seua comunitat autònoma.

f) Expressar-se amb fluïdesa i correcció en una o més llengües estrangeres.

g) Utilitzar amb solvència i responsabilitat les tecnologies de la informació i la comunicació.

h) Conèixer i valorar críticament les realitats del món contemporani, els seus antecedents històrics i els principals factors de la seua evolució. Participar de manera solidària en el desenvolupament i millora del seu entorn social.

i) Accedir als coneixements científics i tecnològics fonamentals i dominar les habilitats bàsiques pròpies de la modalitat triada.

j) Comprendre els elements i procediments fonamentals de la investigació i dels mètodes científics. Conèixer i valorar de manera crítica la contribució de la ciència i la tecnologia en el canvi de les condicions de vida, així com afermar la sensibilitat i el respecte cap al medi ambient.

k) Afermar l'esperit emprenedor amb actituds de creativitat, flexibilitat, iniciativa, treball en equip, confiança en un mateix i sentit crític.

l) Desenvolupar la sensibilitat artística i literària, així com el criteri estètic, com a fonts de formació i enriquiment cultural.

m) Utilitzar l'educació física i l'esport per a afavorir el desenvolupament personal i social. Afermar els hàbits d'activitats físicoesportives per a afavorir el benestar físic i mental, i com mitjà de desenvolupament personal i social.

n) Afermar actituds de respecte i prevenció en l'àmbit de la mobilitat segura i saludable.

o) Fomentar una actitud responsable i compromesa en la lluita contra el canvi climàtic i en la defensa del desenvolupament sostenible.

4. PERFIL D'EIXIDA.

El Perfil d'eixida de l'alumnat al final de l'ensenyament bàsic és l'eina en la qual es concreten els principis i els fins del sistema educatiu espanyol referits a aquest període. El Perfil identifica i defineix, en connexió amb els reptes del segle XXI, les competències clau que s'espera que els alumnes i alumnes hagen desenvolupat en completar aquesta fase del seu itinerari formatiu.

El Perfil d'eixida és únic i el mateix per a tot l'estat. És la pedra angular de tot el currículum, la matriu que cohesiona i cap a on convergeixen els objectius de les diferents etapes que constitueixen l'ensenyament bàsic. Es concep, per tant, com l'element que ha de fonamentar les decisions curriculars, així com les estratègies i les orientacions metodològiques en la pràctica lectiva. Ha de ser, a més, el fonament de l'aprenentatge permanent i el referent de l'avaluació interna i externa dels aprenentatges de l'alumnat, en particular quant a la presa de decisions sobre promoció entre els diferents cursos, així com a l'obtenció del títol de Graduat en Educació Secundària Obligatòria.

El referent de partida per a definir les competències recollides en el Perfil d'eixida ha sigut la Recomanació del Consell de la Unió Europea, de 22 de maig de 2018, relativa a les competències clau per a l'aprenentatge permanent.

Es vol garantir que tot alumne o alumna que supere amb èxit l'ensenyament bàsic i, per tant, assolisca el Perfil d'eixida, sàpiga activar els aprenentatges adquirits per a respondre als principals desafiaments als quals haurà de fer front al llarg de la seua vida:

- Desenvolupar una actitud responsable a partir de la presa de consciència de la degradació del medi ambient i del maltractament animal basada en el coneixement de les causes que els provoquen, agreugen o milloren, des d'una visió sistèmica, tant local com global.
- Identificar els diferents aspectes relacionats amb el consum responsable, valorant les seues repercussions sobre el bé individual i el comú, jutjant críticament les necessitats i els excessos i exercint un control social enfront de la vulneració dels seus drets.
- Desenvolupar estils de vida saludable a partir de la comprensió del funcionament de l'organisme i la reflexió crítica sobre els factors interns i externs que incideixen en ella, assumint la responsabilitat personal i social en la cura pròpia i en la cura de les altres persones, així com en la promoció de la salut pública.
- Desenvolupar un esperit crític, empàtic i proactiu per a detectar situacions de iniquitat i exclusió a partir de la comprensió de les causes complexes que les originen.
- Entendre els conflictes com a elements connaturals a la vida en societat que han de resoldre's de manera pacífica.
- Analitzar de manera crítica i aprofitar les oportunitats de tota classe que ofereix la societat actual, en particular les de la cultura en l'era digital, avaluant-ne els beneficis i els riscos i fent un ús ètic i responsable que contribuísca a la millora de la qualitat de vida personal i col·lectiva.

- Acceptar la incertesa com una oportunitat per a articular respostes més creatives, aprenent a gestionar l'ansietat que pot portar aparellada.
- Cooperar i conviure en societats obertes i canviants, valorant la diversitat personal i cultural com a font de riquesa i interessant-se per altres llengües i cultures.
- Sentir-se part d'un projecte col·lectiu, tant en l'àmbit local com en el global, desenvolupant empatia i generositat.
- Desenvolupar les habilitats que li permeten continuar aprenent al llarg de la vida, des de la confiança en el coneixement com a motor del desenvolupament i la valoració crítica dels riscos i beneficis d'aquest últim.

Amb els coneixements i assoliments competencials treballats a la nostra matèria es contribuirà a desenvolupar, completar i consolidar de manera integral el perfil d'eixida que l'alumnat haja assolit al finalitzar els estudis d'ESO.

5. COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES.

Les competències específiques d'aquesta matèria pretenen subratllar la utilitat del passat per entendre el món actual així com ser significatives per a la necessitat de coneixement de l'entorn que té l'alumnat. Aquestes competències impliquen l'aprenentatge, l'articulació i la mobilització d'un conjunt de sabers bàsics que s'agrupen en els següents blocs: societats en el temps, reptes del món actual i compromís cívic.

En síntesi, l'enfocament competencial de la matèria té l'objectiu de contribuir a la formació d'una ciutadania crítica que valore la democràcia consolidada, defensora del diàleg i que estiga preparada per afrontar els reptes de la societat actual. Per aconseguir-ho, el currículum de la matèria s'ha organitzat en els següents apartats: les competències específiques, amb la seua descripció, els sabers bàsics, les situacions d'aprenentatge i, en últim lloc, els criteris d'avaluació.

Competència específica 1 (CE1)

Comparar els distints règims polítics de la història espanyola usant conceptes històrics, explicar els canvis i la continuïtat entre ells identificant-ne les causes i reconèixer l'empremta en el present.

Competència específica 2 (CE2)

Buscar, identificar i seleccionar la informació referent a esdeveniments i processos històrics a partir de distintes fonts documentals, portant a terme una anàlisi crítica de la informació que proporcionen.

Competència específica 3 (CE3)

Contrastar les identitats individuals amb les col·lectives, tot reconeixent l'existència d'identitats múltiples en construcció que s'han de respectar i valorar.

Competència específica 4 (CE4)

Explicar l'evolució de l'economia espanyola, tot reconeixent els progressos assolits i les limitacions persistents en l'evolució del nivell de vida, les condicions laborals i la cohesió social al llarg del temps; així com la seua repercussió en la sostenibilitat, sempre prenent en consideració les desigualtats socials i territorials.

Competència específica 5 (CE5)

Reconèixer l'origen de la diversitat ideològica de les distintes cultures polítiques en l'evolució històrica espanyola.

Competència específica 6 (CE6)

Contextualitzar la posició espanyola en la història del món, tot assenyalant particularitats i semblances de la seua evolució històrica i tenint en compte els compromisos actuals amb l'uropeisme, la cooperació i la seguretat conjunta.

Competència específica 7 (CE7)

Incorporar la perspectiva de gènere en l'anàlisi històrica, en adoptar actituds i promoure actuacions de reivindicació de la igualtat efectiva entre dones i homes.

Competència específica 8 (CE8)

Reconèixer el valor del patrimoni cultural i històric com a conformador de la memòria col·lectiva, participant en l'elaboració i difusió de propostes que afavorisquen la seua preservació i valoració.

6. SABERS BÀSICS.

La Història d'Espanya pretén que l'alumnat siga capaç de conèixer l'evolució en els temps més recents de l'Estat en què viu. Amb aqueixa finalitat, les competències específiques tracten l'origen i comprensió de les grans qüestions polítiques, econòmiques, socials i mediambientals de l'Espanya actual.

La selecció de sabers bàsics s'ha realitzat amb la finalitat que l'alumnat desenvolupe les competències específiques. Aquests sabers bàsics s'agrupen en els següents blocs: societats en el temps, reptes del món actual i compromís cívic. S'ha pretés que tots els sabers siguen transversals a totes les competències específiques, i hi ha la voluntat d'una seqüenciació en què els sabers apareguen ordenats des del més antic al més recent.

Bloc 1. Societats en el temps (Transversal a totes les CE)

- El treball de l'historiador: la historiografia, les fonts i el mètode històric.
- Situació geoestratègica d'Espanya.
- Context d'Europa occidental, Mediterrània i Atlàntic
- La crisi de l'Antic Règim.
- La construcció de l'Estat nació espanyol.
- Centralització política i administrativa de l'Estat liberal.
- L'imperi espanyol i el seu llegat en l'actualitat.
- Estereotips i singularitats de l'evolució espanyola respecte del context internacional.
- Les relacions Església- Estat: laïcisme, confessionalitat i aconfessionalitat.
- El paper del catolicisme en la configuració cultural i política espanyola.
- La secularització de la societat espanyola.
- Moviments anticlericals en la història contemporània espanyola.
- El constitucionalisme en Espanya.
- Estudi comparat dels règims liberals de la contemporaneïtat espanyola.
- Conceptes per a estudiar els sistemes polítics.
- Cultures polítiques en l'Espanya contemporània: conflictes i usos de poder.
- Partits polítics, moviments i faccions.
- L'exili.
- La transició al capitalisme en Espanya.
- Els debats historiogràfics sobre la industrialització del país i sobre la seua dependència de l'exterior.
- El desenvolupament econòmic espanyol: ritmes i evolució.
- Canvis socials i noves formes de sociabilitat en la contemporaneïtat.
- La transformació de la societat estamental en societat de classes.
- Desenvolupament de la ciutadania.
- El treball i les condicions de vida: evolució des de la servitud senyorial, el naixement del proletariat i de les classes mitjanes.
- L'Estat de benestar.
- Contrastos, reciprocitats i dependències entre el món rural i l'urbà.
- Societat agrària, èxode rural i Espanya buidada.
- L'acció del subjecte en la història: associacionisme, moviments socials i sindicals.
- Les polítiques socials de l'Estat.
- La II República i la transformació d'Espanya: reformes estructurals i els seus orígens.
- Reaccions antidemocràtiques contra el reformisme republicà.
- La Guerra Civil.
- El franquisme: conceptes de totalitarisme i autoritarisme.

- Fonaments ideològics del franquisme, relacions internacionals i etapes de la dictadura.
- La repressió i els moviments de protesta.
- La sociabilitat de les dones en la història.
- Protagonistes individuals i col·lectives.
- L'emancipació femenina i els moviments feministes.

Bloc 2. Reptes del món actual (Transversal a totes les CE)

- Memòria democràtica.
- Reparació de les víctimes de la violència.
- Reconeixement d'accions i moviments en favor de la llibertat en la història contemporània espanyola.
- Consciència de fets traumàtics del passat i de no repetició de situacions violentes i doloroses.
- Origen i evolució dels nacionalismes i regionalismes en Espanya contemporània.
- Creixement econòmic i sostenibilitat: fonts per a la seua anàlisi.
- L'evolució de l'economia espanyola fins a l'actualitat.
- Desequilibris socials, territorials i ambientals.
- La transició i la Constitució de 1978.
- Espanya en la Unió Europea: procés d'integració, situació actual, reptes socials, econòmics i polítics.
- Compromís institucional i ciutadà davant dels Objectius de Desenvolupament Sostenible.

Bloc 3. Compromís cívic (Transversal a totes les CE)

- Consciència democràtica: exercici de valors cívics i participació ciutadana.
- Identitats múltiples i sentiments de pertinença en l'Estat espanyol.
- Prevenició de la manipulació de la informació i de la desinformació.
- L'europèisme: actitud participativa davant programes i projectes comunitaris.
- Conservació i difusió del patrimoni: el seu valor identitari, social i cultural.
- La memòria col·lectiva.
- La consciència històrica.
- Presència del coneixement històric en els debats públics.
- Usos públics de la Història.
- Centres d'interpretació i de divulgació històrica.
- Arxius i museus.

7. CRITERIS D'AVALUACIÓ.

L'avaluació de les competències específiques es realitza mitjançant els criteris d'avaluació que permeten valorar de manera apropiada el nivell de desenvolupament competencial aconseguit per l'alumnat, tant quant als processos com als resultats. En conseqüència, és aconsellable utilitzar més d'una mena d'instrument d'avaluació, especialment incorporant els que no siguin exclusivament unidireccionals i que afavorisquen la implicació de l'alumnat en el seu propi procés d'aprenentatge.

Per al nivell que ens ocupa, els criteris d'avaluació, segons cada competència específica, són els següents:

- Criteris d'avaluació-> CE1. Comparar els distints règims polítics de la història espanyola usant conceptes històrics, explicar els canvis i la continuïtat entre ells identificant-ne les causes i reconèixer l'empremta en el present.
  - 1.1 Construir una síntesi cronològicament ordenada i coherent, usant els termes adients sobre fets, processos i personatges rellevants dels distints règims polítics des de la fi de la monarquia absoluta fins a l'actualitat.
  - 1.2 Elaborar judicis propis sobre la distinta rellevància dels textos constitucionals dels diferents règims polítics, com a garantia dels drets i llibertats dels espanyols i les espanyoles.
  - 1.3 Aportar possibles motius sobre el canvi, la continuïtat i la causalitat, així com la distinta rellevància atorgada a uns fets històrics sobre altres en diferents moments del passat i en el present.
- Criteris d'avaluació-> CE2. Buscar, identificar i seleccionar la informació referent a esdeveniments i processos històrics a partir de distintes fonts documentals, portant a terme una anàlisi crítica de la informació que proporcionen.
  - 2.1 Identificar la informació sobre el passat i desenvolupar tècniques de crítica de les fonts històriques, mentre s'hi analitza l'origen, la fiabilitat i la rellevància.
  - 2.2 Utilitzar la informació contesa en diferents fonts documentals per explicar processos històrics i per entendre la seua transcendència en el món actual.
  - 2.3 Detectar i rebutjar prejudicis no fonamentats en fets i sabers, sinó en opinions que no han estat contrastades ni obtingudes a partir de fonts veraces.

- **criteris avaluació→ CE3. Contrastar les identitats individuals amb les col·lectives, tot reconeixent l'existència d'identitats múltiples en construcció que s'han de respectar i valorar.**
  - 3.1 Analitzar l'origen de les identitats regionals i nacionals que han anat construint-se en la història contemporània espanyola, mentre es reconeix la diversitat d'identitats així com els distints sentiments de pertinença i símbols comuns.
  - 3.2 Identificar els principals processos polítics, culturals i administratius que han contribuït a la construcció de la nació espanyola.
  - 3.3 Elaborar judicis propis sobre els resultats de les principals accions portades a terme per part de col·lectius socials o de les administracions en el procés de construcció de les identitats nacionals i regionals, entenent que és un procés en contínua estructuració.

- **criteris avaluació→ CE4. Explicar l'evolució de l'economia espanyola, tot reconeixent els progressos assolits i les limitacions persistents en l'evolució del nivell de vida, les condicions laborals i la cohesió social al llarg del temps; així com la seua repercussió en la sostenibilitat, sempre prenent en consideració les desigualtats socials i territorials.**
  - 4.1 Descriure l'evolució econòmica espanyola, tenint en compte la dels països de l'entorn, valorant els seus efectes pel que fa a la desigualtat social, desequilibris territorials i degradació ambiental.
  - 4.2 Elaborar judicis propis sobre el procés de modernització econòmica i social a l'Espanya contemporània, a partir de l'anàlisi de fonts històriques i dels debats historiogràfics existents sobre el desenvolupament.
  - 4.3 Contextualitzar els conceptes de progrés i modernització en diferents moments històrics, sempre entenent que són processos de múltiples causes. Identificar les mesures adoptades per l'Estat per assolir el benestar de la població.

- **criteris d'avaluació→CE5. Reconèixer l'origen de la diversitat ideològica de les distintes cultures polítiques en l'evolució històrica espanyola.**
  - 5.1 Explicar les causes de la conformació de les distintes cultures polítiques, tenint en compte la diversitat de condicions de vida que ha donat lloc a conflictivitats socials al llarg de la història espanyola.
  - 5.2 Identificar i contextualitzar les principals cultures polítiques, les formes d'organització i els projectes polítics,

mentre s'analitzen les motivacions que han conduït alguns subjectes a portar a terme distintes accions així com les mesures consegüents adoptades per l'Estat.

5.3 Generar opinions argumentals i contrastades sobre la funció que han desenvolupat les distintes ideologies en l'estructura social i política de l'Espanya contemporània.

- Criteris d'avaluació-> CE6. Contextualitzar la posició espanyola en la història del món, tot assenyalant particularitats i semblances de la seua evolució històrica i tenint en compte els compromisos actuals amb l'europeisme, la cooperació i la seguretat conjunta.
  - 6.1 Reconèixer el valor geoestratègic d'Espanya en l'evolució històrica contemporània, així com la seua influència en les relacions internacionals.
  - 6.2 Identificar els principals compromisos de l'Estat espanyol, tant els derivats de la integració en la Unió Europea com els que pertocuen a un país compromés amb la cooperació, solidaritat i exercici de la ciutadania ètica.
  - 6.3 Assenyalar els reptes globals, tot caracteritzant les singularitats i l'evolució del cas espanyol respecte d'altres països europeus i les seues connexions amb els processos històrics rellevants, detectant els estereotips que hi són associats.

- Criteris d'avaluació-> CE7. Incorporar la perspectiva de gènere en l'anàlisi històrica, en adoptar actituds i promoure actuacions de reivindicació de la igualtat efectiva entre dones i homes.
  - 7.1 Introduir la perspectiva de gènere en l'observació i anàlisi de la realitat històrica, recuperant figures individuals i col·lectives que hagen contribuït a l'emancipació femenina i a l'equiparació de drets entre ambdós gèneres.
  - 7.2 Identificar els mecanismes de dominació que han generat i han mantingut la desigualtat entre homes i dones, els rols assignats i els espais d'activitats ocupats tradicionalment per les dones.
  - 7.3 Analitzar fonts literàries i artístiques que contribueixen a entendre el rol de les dones en la història espanyola.

- Criteris d'avaluació-> CE8. Reconèixer el valor del patrimoni cultural i històric com a conformador de la memòria col·lectiva, participant en l'elaboració i difusió de propostes que afavorisquen la seua preservació i valoració.

8.1 Identificar les característiques més destacades dels elements patrimonials existents en la història contemporània espanyola.

8.2 Realitzar treballs d'investigació històrics i historiogràfics que generen productes relacionats amb la memòria col·lectiva sobre esdeveniments, personatges o elements patrimonials d'interès.

8.3 Participar en l'elaboració i difusió de propostes que afavorisquen la preservació i valoració del patrimoni històric, considerat un bé comú que cal protegir.

8. PROPOSTA PEDAGÒGICA. DISSENY DE SITUACIONS D'APRENTATGE.

ANY SOROLLA

Proposta pedagògica de departament	Curs acadèmic: 2 Batxillerat	Departament: Geografia i Història
---	-------------------------------------	--

1	Concreció curricular de la matèria:	Història d'Espanya
----------	--	---------------------------

1.1	Elements curriculars del nivell:	Competències específiques, competències clau, sabers bàsics i criteris d'avaluació
------------	---	---

1.1.1	Competències específiques
--------------	----------------------------------

Competència específica 1 (CE1): Comparar els distints règims polítics de la història espanyola usant conceptes històrics, explicar els canvis i la continuïtat entre ells identificant-ne les causes i reconèixer l'empremta en el present.

Competència específica 2 (CE2): Buscar, identificar i seleccionar la informació referent a esdeveniments i processos històrics a partir de distintes fonts documentals, portant a terme una anàlisi crítica de la informació que proporcionen.

Competència específica 3 (CE3): Contrastar les identitats individuals amb les col·lectives, tot reconeixent l'existència d'identitats múltiples en construcció que s'han de respectar i valorar.

Competència específica 4 (CE4): Explicar l'evolució de l'economia espanyola, tot reconeixent els progressos assolits i les limitacions persistents en l'evolució del nivell de vida, les condicions laborals i la cohesió social al llarg del temps; així com la seua repercussió en la sostenibilitat, sempre prenent en consideració les desigualtats socials i territorials.

Competència específica 5 (CE5): Reconèixer l'origen de la diversitat ideològica de les distintes cultures polítiques en l'evolució històrica espanyola.

Competència específica 6 (CE6): Contextualitzar la posició espanyola en la història del món, tot assenyalant particularitats i semblances de la seua evolució històrica i tenint en compte els compromisos actuals amb l'uropeisme, la cooperació i la seguretat conjunta.

Competència específica 7 (CE7): Incorporar la perspectiva de gènere en l'anàlisi històrica, en adoptar actituds i promoure actuacions de reivindicació de la igualtat efectiva entre dones i homes.

Competència específica 8 (CE8): Reconèixer el valor del patrimoni cultural i històric com a conformador de la memòria col·lectiva, participant en l'elaboració i difusió de propostes que afavorisquen la seua preservació i valoració.

Sabers bàsics:

BLOC 1. Societats en el temps

- El treball de l'historiador: la historiografia, les fonts i el mètode històric.
- Situació geoestratègica d'Espanya.
- Context d'Europa occidental, Mediterrània i Atlàntic
- La crisi de l'Antic Règim.
- La construcció de l'Estat nació espanyol.
- Centralització política i administrativa de l'Estat liberal.
- L'imperi espanyol i el seu llegat en l'actualitat.
- Estereotips i singularitats de l'evolució espanyola respecte del context internacional.
- Les relacions Església- Estat: laïcisme, confessionalitat i aconfessionalitat.
- El paper del catolicisme en la configuració cultural i política espanyola.
- La secularització de la societat espanyola.
- Moviments anticlericals en la història contemporània espanyola.
- El constitucionalisme en Espanya.
- Estudi comparat dels règims liberals de la contemporaneïtat espanyola.
- Conceptes per a estudiar els sistemes polítics.
- Cultures polítiques en l'Espanya contemporània: conflictes i usos de poder.
- Partits polítics, moviments i faccions.
- L'exili.
- La transició al capitalisme en Espanya.
- Els debats historiogràfics sobre la industrialització del país i sobre la seua dependència de l'exterior.
- El desenvolupament econòmic espanyol: ritmes i evolució.
- Canvis socials i noves formes de sociabilitat en la contemporaneïtat.

- La transformació de la societat estamental en societat de classes.
- Desenvolupament de la ciutadania.
- El treball i les condicions de vida: evolució des de la servitud senyorial, el naixement del proletariat i de les classes mitjanes.
- L'Estat de benestar.
- Contrastos, reciprocitats i dependències entre el món rural i l'urbà.
- Societat agrària, èxode rural i Espanya buidada.
- L'acció del subjecte en la història: associacionisme, moviments socials i sindicals.
- Les polítiques socials de l'Estat.
- La II República i la transformació d'Espanya: reformes estructurals i els seus orígens.
- Reaccions antidemocràtiques contra el reformisme republicà.
- La Guerra Civil.
- El franquisme: conceptes de totalitarisme i autoritarisme.
- Fonaments ideològics del franquisme, relacions internacionals i etapes de la dictadura.
- La repressió i els moviments de protesta.
- La sociabilitat de les dones en la història.
- Protagonistes individuals i col·lectives.
- L'emancipació femenina i els moviments feministes.

BLOC 2. Reptes del món actual

- Memòria democràtica.
- Reparació de les víctimes de la violència.
- Reconeixement d'accions i moviments en favor de la llibertat en la història contemporània espanyola.
- Consciència de fets traumàtics del passat i de no repetició de situacions violentes i doloroses.
- Origen i evolució dels nacionalismes i regionalismes en Espanya contemporània.
- Creixement econòmic i sostenibilitat: fonts per a la seua anàlisi.
- L'evolució de l'economia espanyola fins a l'actualitat.
- Desequilibris socials, territorials i ambientals.
- La transició i la Constitució de 1978.
- Espanya en la Unió Europea: procés d'integració, situació actual, reptes socials, econòmics i polítics.

- Compromís institucional i ciutadà davant dels Objectius de Desenvolupament Sostenible.

BLOC 3. Compromís cívic

- Consciència democràtica: exercici de valors cívics i participació ciutadana.
- Identitats múltiples i sentiments de pertinença en l'Estat espanyol.
- Prevenció de la manipulació de la informació i de la desinformació.
- L'uropeisme: actitud participativa davant programes i projectes comunitaris.
- Conservació i difusió del patrimoni: el seu valor identitari, social i cultural.
- La memòria col·lectiva.
- La consciència històrica.
- Presència del coneixement històric en els debats públics.
- Usos públics de la Història.
- Centres d'interpretació i de divulgació històrica.
- Arxius i museus.

criteris d'avaluació:

- 1.1 Construir una síntesi cronològicament ordenada i coherent, usant els termes adients sobre fets, processos i personatges rellevants dels distints règims polítics des de la fi de la monarquia absoluta fins a l'actualitat.
- 1.2 Elaborar judicis propis sobre la distinta rellevància dels textos constitucionals dels diferents règims polítics, com a garantia dels drets i llibertats dels espanyols i les espanyoles.
- 1.3 Aportar possibles motius sobre el canvi, la continuïtat i la causalitat, així com la distinta rellevància atorgada a uns fets històrics sobre altres en diferents moments del passat i en el present.
- 2.1 Identificar la informació sobre el passat i desenvolupar tècniques de crítica de les fonts històriques, mentre s'hi analitza l'origen, la fiabilitat i la rellevància.
- 2.2 Utilitzar la informació contesa en diferents fonts documentals per explicar processos històrics i per entendre la seua transcendència en el món actual.
- 2.3 Detectar i rebutjar prejudicis no fonamentats en fets i sabers, sinó en opinions que no han estat contrastades ni obtingudes a partir de fonts veraces.

- 3.1 Analitzar l'origen de les identitats regionals i nacionals que han anat construint-se en la història contemporània espanyola, mentre es reconeix la diversitat d'identitats així com els distints sentiments de pertinença i símbols comuns.
- 3.2 Identificar els principals processos polítics, culturals i administratius que han contribuït a la construcció de la nació espanyola.
- 3.3 Elaborar judicis propis sobre els resultats de les principals accions portades a terme per part de col·lectius socials o de les administracions en el procés de construcció de les identitats nacionals i regionals, entenent que és un procés en contínua estructuració.
- 4.1 Descriure l'evolució econòmica espanyola, tenint en compte la dels països de l'entorn, valorant els seus efectes pel que fa a la desigualtat social, desequilibris territorials i degradació ambiental.
- 4.2 Elaborar judicis propis sobre el procés de modernització econòmica i social a l'Espanya contemporània, a partir de l'anàlisi de fonts històriques i dels debats historiogràfics existents sobre el desenvolupament.
- 4.3 Contextualitzar els conceptes de progrés i modernització en diferents moments històrics, sempre entenent que són processos de múltiples causes. Identificar les mesures adoptades per l'Estat per assolir el benestar de la població.
- 5.1 Explicar les causes de la conformació de les distintes cultures polítiques, tenint en compte la diversitat de condicions de vida que ha donat lloc a conflictivitats socials al llarg de la història espanyola.
- 5.2 Identificar i contextualitzar les principals cultures polítiques, les formes d'organització i els projectes polítics, mentre s'analitzen les motivacions que han conduït alguns subjectes a portar a terme distintes accions així com les mesures consegüents adoptades per l'Estat.
- 5.3 Generar opinions argumentals i contrastades sobre la funció que han desenvolupat les distintes ideologies en l'estructura social i política de l'Espanya contemporània.
- 6.1 Reconèixer el valor geoestratègic d'Espanya en l'evolució històrica contemporània, així com la seua influència en les relacions internacionals.
- 6.2 Identificar els principals compromisos de l'Estat espanyol, tant els derivats de la integració en la Unió Europea com els que pertoquen a un país compromés amb la cooperació, solidaritat i exercici de la ciutadania ètica.
- 6.3 Assenyalar els reptes globals, tot caracteritzant les singularitats i l'evolució del cas espanyol respecte d'altres països europeus i les seues connexions amb els processos històrics rellevants, detectant els estereotips que hi són associats.
- 7.1 Introduir la perspectiva de gènere en l'observació i anàlisi de la realitat històrica, recuperant figures individuals i col·lectives que hagen contribuït a l'emancipació femenina i a l'equiparació de drets entre ambdós gèneres.

7.2 Identificar els mecanismes de dominació que han generat i han mantingut la desigualtat entre homes i dones, els rols assignats i els espais d'activitats ocupats tradicionalment per les dones.

7.3 Analitzar fonts literàries i artístiques que contribueixen a entendre el rol de les dones en la història espanyola.

8.1 Identificar les característiques més destacades dels elements patrimonials existents en la història contemporània espanyola.

8.2 Realitzar treballs d'investigació històrics i historiogràfics que generen productes relacionats amb la memòria col·lectiva sobre esdeveniments, personatges o elements patrimonials d'interès.

8.3 Participar en l'elaboració i difusió de propostes que afavorisquen la preservació i valoració del patrimoni històric, considerat un bé comú que cal protegir.

1.1.2 Valoració general del progrés de l'alumnat

Instruments de recollida d'informació:

Proves objectives escrites individuals; escales d'observació; qüestionaris i tasques; rúbriques i escales de valoració...

Críteris per a la qualificació qualitativa i quantitativa:

Proves objectives (90%), actitud i predisposició cap a la matèria (10%).

Mesures de resposta educativa per a la inclusió:

Adaptació de materials i seguiment + revisió constant del treball, tant a l'aula, com domèstic.

Mesures de nivell III:

Supervisió constant: Subministrar-li una tutorització per part del professorat titular o de suport. Administració d'una tutorització per part de companys. Revisar-li tasques amb assiduitat, recordar-li assumptes tindre en compte.

Priorització de continguts elementals i bàsics propis del nivell: Fer més èmfasi en els continguts bàsics i l elementals, que permeten progressar curricularment. Plantejar activitats que treballen eixos continguts mínims. La qualificació d'aprovat al final de curs, ha de respondre a que els continguts mínims de la matèria en el curs al que està adscrit, estan assolits.

Selecció i reducció del nombre d'activitats a realitzar: Els alumnes amb NESE, sovint no poden dur endavant, per raons de capacitat de treball, tantes activitats com la resta dels alumnes. Es pot reduir el nombre d'activitats, tot i assegurant que les més significatives i que abasten els continguts bàsics, les realitzen.

Suport organitzatiu: Adreçat sobretot als alumnes amb perfils de TDAH. Ajudar l'alumne a que planifiqui i tinga clars els requeriments de la matèria, continguts a treballar, elements d'avaluació (lectures, exàmens, lliuraments, exposicions...). Ús d'agenda i calendari.

Delimitació clara dels continguts a assolir en cada U.D.: Una vegada identificades les necessitats de l'alumne, marcar i comunicar-li els coneixements i destreses que ha d'assolir i que se li demanaran en l'avaluació. Pot resultar útil marcar-nos en cada UD (subratllat o asterisc...) els continguts més elementals i adreçats als alumnes amb NESE.

Adaptacions en l'avaluació. Es poden adoptar diferents mesures. Si hem marcat uns continguts mínims, seleccionar activitats d'avaluació on es constata que s'han assolit. Eixes activitats poden ser en un examen, en una producció escrita, la resolució d'un problema, la interpretació d'una gràfica, l'execució d'una destresa. Igualment es pot adaptar o canviar l'instrument d'avaluació (oral, competència, teòric, pràctic).

Adaptació- adequació criteris de qualificació. Es pot modificar els criteris de qualificació per als alumnes NESE. Tant si atorguem un percentatge a les competències, als blocs de contingut, als instruments d'avaluació o als indicadors d'èxit. Valorades les necessitats de l'alumnat es pot donar més pes a alguns dels apartats, si detectem que s'ajusta a allò que pot fer l'alumne. Tot això, entenent que al final de curs, la qualificació d'aprovat al final de curs, ha de respondre a que els continguts mínims de la matèria en el curs al que està adscrit o a l'ACIS, estan assolits.

Mesures de nivell IV:

En cas de necessitar-les, es consultarien i definirien conjuntament amb el departament d'orientació del centre, seguint les recomanacions prèvies, i consensuant-les amb la resta de membres del departament de Geografia i Història, així com també amb l'equip docent i el/la tutor/a de l'alumne/a en qüestió.

8.1 TEMPORALITZACIÓ I PROPOSTA PEDAGÒGICA DE LES SITUACIONS D'APRENTATGE

UNITAT 1. Pervivència de l'Antic Règim i despotisme il·lustrat (1700-1788)	TEMPORALITZACIÓ: PRIMERA AVALUACIÓ.		SESSIONS: 7
SABERS BÀSICS I COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES: CE5, CE3, CE1, CE5, CE2, CE4, CE7	INSTRUMENTS D'AVAUACIÓ	MATERIALS I RECURSOS	MESURES D'INCLUSIÓ
1.- La Guerra de Successió espanyola (1701-1714). 2.- Els Borbons i el nou model d'Estat 3.- Relacions internacionals i imperi colonial 4.- Societat i economia a l'Espanya del segle XVIII 5.- El moviment il·lustrat a Espanya	-Diari de classe (observació sistemàtica) - Proves escrites - Dossier d'activitats -Intercanvis orals (repassem junts) - Rúbriques -Tècniques de treball històric: comentar un text històric	-Llibre de text: Història d'Espanya. Ed Vicens Vives. -Revistes i premsa especialitzada. -Recursos audiovisuals: fotografies, làmines, i reproduccions. -Recursos informàtics: Word, PowerPoint, Excel, Youtube. Blogs i Aules.	- Mesures de nivell III (ACI) - Mesures de nivell IV (ACIS)

UNITAT 2. Guerra i revolució liberal (1788-1833)	TEMPORALITZACIÓ: PRIMERA AVALUACIÓ.		SESSIONS: 8
SABERS BÀSICS i COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES: CE1, CE5, CE8, CE7, CE4, CE2, CE3	INSTRUMENTS D'AVAUACIÓ	MATERIALS I RECURSOS	MESURES D'INCLUSIÓ

<p>1.- El regnat de Carles IV (1788-1808) 2.- La Guerra del Francès i les Corts de Cadis (1808-1814) 3.- Ferran VII: el Sexenni Absolutista (1814-1820) 4.- El Trienni Liberal (1820-1823) 5.- La independència de les colònies americanes 6.- La Dècada Ominosa i la crisi successòria (1823-1833)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Diari de classe (observació sistemàtica) - Proves escrites - Dossier d'activitats - Intercanvis orals (repassem junts) - Rúbriques - Tècniques de treball històric: comentar un text històric i elaborar un tema «1808-1833: el llegat democràtic i les accions a favor de la llibertat» 	<ul style="list-style-type: none"> - Llibre de text: Història d'Espanya. Ed Vicens Vives. - Revistes i premsa especialitzada. - Recursos audiovisuals: fotografies, làmines, i reproduccions. - Recursos informàtics: Word, PowerPoint, Excel, Youtube. Blogs i Aules. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mesures de nivell III (ACI) - Mesures de nivell IV (ACIS)
--	---	--	--

UNITAT 3. Entre els moderats i els progressistes(1833-1874). La construcció de l'Estat liberal.	TEMPORALITZACIÓ: PRIMERA AVALUACIÓ.		SESSIONS: 10
SABERS BÀSICS i COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES: CE1, CE2, CE5	INSTRUMENTS D'AVUACIÓ	MATERIALS I RECURSOS	MESURES D'INCLUSIÓ
<p>1.- La primera guerra carlina (1833-1840) 2.- El procés de la revolució liberal (1833-1843) 3.- La Dècada Moderada (1844-1854) 4.- El Bienni Progressista (1854-1856) 5.- La desintegració de la monarquia (1857-1868)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Diari de classe (observació sistemàtica) - Proves escrites - Dossier d'activitats - Intercanvis orals (repassem junts) - Rúbriques 	<ul style="list-style-type: none"> - Llibre de text: Història d'Espanya. Ed Vicens Vives. - Revistes i premsa especialitzada. - Recursos audiovisuals: fotografies, làmines, i reproduccions. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mesures de nivell III (ACI) - Mesures de nivell IV (ACIS)

6.- El Sexenni Democràtic (1868-1874)	- Tècniques de treball històric: comentari d'un text històric i com s'analitza una caricatura	- Recursos informàtics: Word, PowerPoint, Excel, Youtube. Blogs i Aules.
---------------------------------------	---	--

UNITAT 4. La transició cap al capitalisme: desenvolupament agrari i industrial	TEMPORALITZACIÓ: PRIMERA AVALUACIÓ		SESSIONS: 12
SABERS BÀSICS i COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES: CE1, CE2, CE3, CE4, CE5, CE7, CE8	INSTRUMENTS D'AVAUACIÓ	MATERIALS I RECURSOS	MESURES D'INCLUSIÓ
1.- La modernització demogràfica del segle XIX 2.- La insuficient transformació de l'agricultura 3.- Els inicis de la industrialització: tèxtil i siderúrgia 4.- Ferrocarril, mineria i mercat 5.- Reforma fiscal i endeutament de l'Estat 6.- La configuració de la societat de classes (nous grups dirigents i classes populars) 7.- Els orígens del moviment obrer 8.- Les primeres ideologies obreres i l'internacionalisme.	- Diari de classe (observació sistemàtica) - Proves escrites - Dossier d'activitats - Intercanvis orals (repassem junts) - Rúbriques - Tècniques de treball històric: analitzar una taula de dades i un gràfic.	- Llibre de text: Història d'Espanya. Ed Vicens Vives. - Revistes i premsa especialitzada. - Recursos audiovisuals: fotografies, làmines, i reproduccions. - Recursos informàtics: Word, PowerPoint, Excel, Youtube. Blogs i Aules.	- Mesures de nivell III (ACI) - Mesures de nivell IV (ACIS)

UNITAT 5. La Restauració: alternança i caciquisme (1875-1902)	TEMPORALITZACIÓ: SEGONA AVALUACIÓ		SESSIONS: 8
SABERS BÀSICS i COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES: CE1, CE2, CE3, CE5, CE6, CE7, CE8	INSTRUMENTS D'AVAUACIÓ	MATERIALS I RECURSOS	MESURES D'INCLUSIÓ
1.- El retorn de la dinastia 2.- L'oposició marginada del sistema 3.- La concepció plural d'Espanya: nacionalismes i regionalismes 4.- Les guerres colonials: Cuba i Filipines 5.- 1898, la crisi de la fi d'un imperi	<ul style="list-style-type: none"> - Diari de classe (observació sistemàtica) - Proves escrites - Dossier d'activitats - Intercanvis orals (repassem junts) - Rúbriques - Tècniques de treball històric: comentar un text històric 	<ul style="list-style-type: none"> - Llibre de text: Història d'Espanya. Ed Vicens Vives. - Revistes i premsa especialitzada. - Recursos audiovisuals: fotografies, làmines, i reproduccions. - Recursos informàtics: Word, PowerPoint, Excel, Youtube. Blogs i Aules. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mesures de nivell III (ACI) - Mesures de nivell IV (ACIS)

UNITAT 6. La crisi de la Restauració: resistències a la democratització política i social (1902-1931)	TEMPORALITZACIÓ: SEGONA AVALUACIÓ		SESSIONS: 8
SABERS BÀSICS i COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES CE1, CE2, CE3, CE5, CE7, CE8	INSTRUMENTS D'AVAUACIÓ	MATERIALS I RECURSOS	MESURES D'INCLUSIÓ

<p>1.- El reformisme conservador i la Setmana Tràgica</p> <p>2.- El reformisme liberal i l'impacte de la Primera Guerra Mundial.</p> <p>3.- L'evolució dels nacionalismes</p> <p>4.- L'auge de l'obrerisme i la crisi del 1917</p> <p>5.- La descomposició del sistema parlamentari (1918-1921)</p> <p>6.- La dictadura de Primo de Rivera (1923-1931).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Diari de classe (observació sistemàtica) - Proves escrites - Dossier d'activitats - Intercanvis orals (repassem junts) - Rúbriques - Tècniques de treball històric: comentar text històric i premsa gràfica 	<ul style="list-style-type: none"> - Llibre de text: Història d'Espanya. Ed Vicens Vives. - Revistes i premsa especialitzada. - Recursos audiovisuals: fotografies, làmines, i reproduccions. - Recursos informàtics: Word, PowerPoint, Excel, Youtube. Blogs i Aules. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mesures de nivell III (ACI) - Mesures de nivell IV (ACIS)
---	--	--	--

UNITAT 7. La modernització de la societat espanyola (1900-1931)	TEMPORALITZACIÓ: SEGONA AVALUACIÓ		SESSIONS: 6
SABERS BÀSICS i COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES: CE1, CE2, CE3, CE4, CE5, CE6, CE7	INSTRUMENTS D'AVAUACIÓ	MATERIALS I RECURSOS	MESURES D'INCLUSIÓ
<p>1.- La transformació demogràfica</p> <p>2.- La modernització econòmica</p> <p>3.- La creixent intervenció de l'Estat</p> <p>4.- Cap a una societat de masses</p> <p>5.- Les noves dones del segle XX</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Diari de classe (observació sistemàtica) - Proves escrites - Dossier d'activitats - Intercanvis orals (repassem junts) - Rúbriques 	<ul style="list-style-type: none"> - Llibre de text: Història d'Espanya. Ed Vicens Vives. - Revistes i premsa especialitzada. - Recursos audiovisuals: fotografies, làmines, i reproduccions. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mesures de nivell III (ACI) - Mesures de nivell IV (ACIS)

	- Tècniques de treball històric: comentari de text i analitzar un mapa econòmic	- Recursos informàtics: Word, PowerPoint, Excel, Youtube. Blogs i Aules.	
--	---	--	--

UNITAT 8. El projecte reformista de la Segona República (1931-1936)	TEMPORALITZACIÓ: SEGONA AVALUACIÓ.		SESSIONS: 8
SABERS BÀSICS i COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES: CE1, CE2, CE3, CE5, CE7	INSTRUMENTS D'AVAUACIÓ	MATERIALS I RECURSOS	MESURES D'INCLUSIÓ
1.- L'adveniment de la II República 2.- El reformisme republicà i socialista (1931-1933) 3.- L'any 1933: la cruïlla republicana 4.- La rectificació conservadora de la República (1934-1935) 5.- El Front Popular (febrer-juliol 1936)	- Diari de classe (observació sistemàtica) - Proves escrites - Dossier d'activitats - Intercanvis orals (repassem junts) - Rúbriques - Tècniques de treball històric: comentar text històric i analitzar cartell electorals.	- Llibre de text: Història d'Espanya. Ed Vicens Vives. - Revistes i premsa especialitzada. - Recursos audiovisuals: fotografies, làmines, i reproduccions. - Recursos informàtics: Word, PowerPoint, Excel, Youtube. Blogs i Aules.	- Mesures de nivell III (ACI) - Mesures de nivell IV (ACIS)

UNITAT 9. La Guerra Civil	TEMPORALITZACIÓ: TERCERA AVALUACIÓ.		SESSIONS: 6
SABERS BÀSICS i COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES CE1, CE2, CE3, CE5, CE6, CE7.	INSTRUMENTS D'AVAUACIÓ	MATERIALS I RECURSOS	MESURES D'INCLUSIÓ

1.- Les causes de la guerra 2.- La República en guerra (I): de la revolució del 1936 a maig del 1937 3.- La República en guerra (II): des de maig del 1937 a la derrota del 1939 4.- L'Espanya revoltada: la construcció del nou Estat totalitari 5.- Les conseqüències de la guerra	- Diari de classe (observació sistemàtica) - Proves escrites - Dossier d'activitats - Intercanvis orals (repassem junts) - Rúbriques - Tècniques de treball històric: anàlisi d'un mapa temàtic sobre la Guerra Civil i d'una fotografia.	- Llibre de text: Història d'Espanya. Ed Vicens Vives. - Revistes i premsa especialitzada. - Recursos audiovisuals: fotografies, làmines, i reproduccions. - Recursos informàtics: Word, PowerPoint, Excel, Youtube. Blogs i Aules.	- Mesures de nivell III (ACI) - Mesures de nivell IV (ACIS)
--	--	--	--

UNITAT 10. El franquisme: una llarga postguerra (1939- 1959)	TEMPORALITZACIÓ: TERCERA AVALUACIÓ		SESSIONS: 7
SABERS BÀSICS I COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES: CE1, CE2, CE3, CE5, CE6	INSTRUMENTS D'AVALUACIÓ	MATERIALS I RECURSOS	MESURES D'INCLUSIÓ
1.- Les bases de la dictadura 2.- La consolidació del règim franquista 3.- Els anys de la fam 4.- Resistència antifeixista i conflictivitat social 5.- La dècada dels anys 50: els anys frontissa	- Diari de classe (observació sistemàtica) - Proves escrites - Dossier d'activitats - Intercanvis orals (repassem junts) - Rúbriques	- Llibre de text: Història d'Espanya. Ed Vicens Vives. - Revistes i premsa especialitzada. - Recursos audiovisuals: fotografies, làmines, i reproduccions.	- Mesures de nivell III (ACI) - Mesures de nivell IV (ACIS)

	- Tècniques de treball històric: analitzar un text i una pel·lícula	- Recursos informàtics: Word, PowerPoint, Excel, Youtube. Blogs i Aules.	
--	---	--	--

UNITAT 11. Franquisme II: desenvolupament i crisi	TEMPORALITZACIÓ: TERCERA AVALUACIÓ.		SESSIONS: 8
SABERS BÀSICS i COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES: CE1, CE2, CE3, CE4, CE5, CE7, CE8	INSTRUMENTS D'AVAUACIÓ	MATERIALS I RECURSOS	MESURES D'INCLUSIÓ
1.- Liberalització econòmica i desenvolupisme 2.- La fragilitat del model desenvolupista 3.- Una societat en transformació 4.- Reformisme sense democratització 5.- Els nous moviments socials i l'antifranquisme 6.- Crisi i agonia del franquisme	- Diari de classe (observació sistemàtica) - Proves escrites - Dossier d'activitats - Intercanvis orals (repassem junts) - Rúbriques - Tècniques de treball històric: comentar un text històric	- Llibre de text: Història d'Espanya. Ed Vicens Vives. - Revistes i premsa especialitzada. - Recursos audiovisuals: fotografies, làmines, i reproduccions. - Recursos informàtics: Word, PowerPoint, Excel, Youtube. Blogs i Aules.	- Mesures de nivell III (ACI) - Mesures de nivell IV (ACIS)

UNITAT 12. Conquesta i consolidació de la democràcia	TEMPORALITZACIÓ: SEGONA AVALUACIÓ.		SESSIONS: 6
SABERS BÀSICS i COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES:	INSTRUMENTS D'AVAUACIÓ	MATERIALS I RECURSOS	MESURES D'INCLUSIÓ

CE1, CE2, CE3, CE4, CE5, CE6, CE7			
<p>1.- La transició: reforma o ruptura pactada?</p> <p>2.- Les bases institucionals de la nova democràcia</p> <p>3.- El desplegament de la democràcia (1979-1982)</p> <p>4.- S'imposa el bipartidisme (1982-2007)</p> <p>5.- Reformes, crisi i tensions (2004-2022)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Diari de classe (observació sistemàtica) - Proves escrites - Dossier d'activitats - Intercanvis orals (repassem junts) - Rúbriques - Tècniques de treball històric: analitzar i relacionar gràfics 	<ul style="list-style-type: none"> - Llibre de text: Història d'Espanya. Ed Vicens Vives. - Revistes i premsa especialitzada. - Recursos audiovisuals: fotografies, làmines, i reproduccions. - Recursos informàtics: Word, PowerPoint, Excel, Youtube. Blogs i Aules. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mesures de nivell III (ACI) - Mesures de nivell IV (ACIS)

9. METODOLOGIA I ESTRATÈGIES PEDAGÒGIQUES.

9.1 METODOLOGIA GENERAL I ESPECÍFICA. RECURSOS DIDÀCTICS I ORGANITZATIUS.

OBJECTIUS DE L'EDUCACIÓ:

Abans d'analitzar qüestions metodològiques anem a apuntar objectius de l'educació formulats per prestigiosos autors i corrents pedagògics. Per al famós filòsof alemany Immanuel Kant l'educació fa home a l'home, el fa passar de l'animalitat a la humanitat. Per a la pedagogia cognitiva l'educació ha d'ajudar a que els alumnes aprenguen a usar la seua intel·ligència per a dirigir el seu comportament i aquest objectiu és el fonament de l'aprenentatge actiu, de l'autonomia i de la llibertat. Finalment caldria destacar el propòsit de l'educació apuntat per José Antonio Marina, vinculat amb els anteriorment esmentats, segons el filòsof l'educació ha d'ajudar a formar persones autònomes amb capacitat per a prendre bones decisions, aprendre amb eficàcia, gestionar les emocions i conviure adequadament.

CONCEPTES D'APRENDRE I ENSENYAR:

L'educació reflexiona com ensenyar i aprendre , estudia mètodes que faciliten l'èxit del procés d'ensenyament i aprenentatge, planteja paradigmes o propostes educatives que guien el procés educatiu centrat en l'aprenentatge i l'ensenyament.

Considerem l'aprenentatge com el procés d'adquisició de coneixements, destreses, actituds o valors a través de l'estudi, l'experiència o l'entrenament, on la memòria juga un paper clau, doncs comprenem i actuem des de la memòria. Comparar la memòria com un magatzem de dades impedeix comprendre el seu caràcter dinàmic i generador. Aprenem des del que sabem, es comprèn des de la memòria doncs comprendre suposa integrar la informació nova dins de la informació coneguda i comprendre és aprendre.

D'altra banda, ensenyar significa solament mostrar, és a dir exposar o comunicar coneixements, idees, experiències sense que hi haja ningú que aprenga. En canvi, des del punt de vista educatiu solament es pot dir que una persona ensenya quan ha aconseguit que algú aprenga. El fet educatiu és la interacció de les dues activitats: ensenyar i aprendre.

PARADIGMES EDUCATIUS:

La nostra metodologia cerca un equilibri entre el paradigma tradicional o aprenentatge dirigit centrat en ensenyar, on el professor pren les decisions i prima els continguts acadèmics i les noves pedagogies centrades en l'aprenentatge, on el protagonista és l'alumne i incideix en el procés

d'aprenentatge. Rebutgem postures excloents i afirmem que hi ha un *continuum* pedagògic entre l'exposició magistral i la construcció del coneixement per descobriment. L'ensenyament ha d'estar centrat en l'alumne en el centre del qual està el professor. EL DOCENT ESTÀ AL CENTRE DEL CENTRE. L'aprenentatge com a procés actiu no implica que els docents no puguin ser mediadors i directores en el desenvolupament de coneixements i capacitats, formant i recolzant de manera apropiada.

Apostem per un model o metodologia activa. L'aprenentatge ha de ser actiu, l'estudiant no pot limitar-se a rebre informació, ha d'aprendre a pensar, resoldre problemes, prendre decisions. Defensem un aprenentatge autònom, on l'estudiant gestiona el seu propi aprenentatge. A més reconeixem el caràcter social de l'aprenentatge a través de la interacció social. No obstant açò, també destaquem el valor del coneixement i els continguts acadèmics i opinem que els estudiants han de desenvolupar hàbits sistemàtics de treball i per a açò és primordial la labor directiva del professor. Reivindiquem l'esforç i aprendre requereix esforç i valorem la motivació però també la responsabilitat com a impulsors de l'acció.

PARADIGMA TRADICIONAL	PARADIGMA NOU
Centrat en ensenyar	Centrat en aprendre
Educació passiva i memorística	Educació activa i constructiva
Protagonista el professor	Protagonista l'alumne
Educació directiva	Educació no directiva
Educació centrada en el coneixement	Educació centrada en la persona
Aprenentatge per transmissió	Aprenentatge per descobriment
Aprenentatge individual	Aprenentatge cooperatiu
Emfatitza els continguts	Emfatitza els processos
Escola	Entorns d'aprenentatge

RECURSOS DIDÀCTICS I ORGANITZATIUS:

Els recursos didàctics i organitzatius són les eines de l'aprenentatge. Aquells materials i espais que afavoreixen el procés. És evident que l'entorn educatiu s'expandeix cada vegada més, es difuminen els límits de l'escola, l'aprenentatge ix d'ella. Les noves tecnologies han obert nous entorns d'aprenentatge que superen les aules i els recursos tradicionals, es pot aprendre en qualsevol lloc amb materials diversos: mitjans de comunicació, vivències diàries, trobades informals. El concepte d'aprenentatge és entès com un procés permanent al llarg de les nostres vides.

Els recursos didàctics que anem a utilitzar intenten combinar recursos tradicionals lligats a entorns d'aprenentatge comuns com l'escola i recursos tecnològics vinculats a entorns d'aprenentatge personals, que cada individu va dissenyant per a accedir a la informació i relacionar-se amb altres persones

Recursos tradicionals: llibres de text de l'editorial Vicens Vives, llibretes, premsa escrita, mapes...

Recursos tecnològics: Anem a utilitzar dos tipus d'eines.

D'accés a la informació: llocs de publicació (blogs, wikis, mestre a casa), vídeos (YouTube, RTVE a la carta), multimèdia (Slideshare), diaris digitals.

De creació i edició d'informació: ofimàtica d'escriptori (Open Office), eines de mapes mentals (CMapTools, Inspiration), eines d'edició de vídeos, creació de presentacions, mapes conceptuals .

RECURSOS ORGANITZATIUS:

La utilització de diversos espais físics es realitzarà en funció dels procediments per a promoure l'assoliment dels aprenentatges dels alumnes.

L'aula temàtica serà l'espai per a l'aprenentatge en grup, el departament té assignades tres aules. És un aula que pot dividir-se en unitats més xicotetes i que disposa d'ordinador i projector. L'aula Xavi Fontana és un gran espai per a usos múltiples que s'utilitza per a la realització d'exàmens i conferències. A més els espais comuns com a passadissos o hall són un lloc idoni per a l'exposició de treballs grupals. Finalment la biblioteca és un lloc d'estudi i lectura que es pot utilitzar durant el temps de pati.

9.2 ACTIVITATS I ESTRATÈGIES D'ENSENYANÇA I APRENTATGE.

En aquestes línies anem a apuntar les tècniques didàctiques aplicades amb més o menys freqüència i també contemplarem altres estratègies vigents, objecte del nostre estudi i susceptibles de posar en pràctica. Per camins diferents totes elles incideixen en el paper essencial de l'alumne, però sense oblidar el protagonisme del docent.

INSTRUCCIÓ EXPLÍCITA BIDIRECCIONAL:

És una tècnica d'exposició directa basada en la transmissió de coneixements per part del professor. Alguns pedagogs consideren la lliçó magistral com la tècnica més apropiada quan cal afermar una sèrie de conceptes fonamentals per a l'aprenentatge futur. No rebutgem la classe magistral però concebem aquest mètode des d'una nova perspectiva. Les noves tecnologies permeten un enfocament més eficaç d'aquesta tècnica tradicional, la classe magistral es reinventa.

La utilització de presentacions, vídeos, música ens permet interactuar amb els alumnes. Les imatges ajuden a comprendre les idees, plantegem debats a partir de titulars de premsa, enllacem amb coneixements previs, despertem la curiositat de l'estudiant. El professor no solament transmet informació, també esclareix conceptes, obri interrogants, provoca debats. El sistema de classe

magistral no desapareix sinó que amb nous recursos tecnològics adquireix major eficàcia i s'allunya del model tradicional marcat pel monòleg del docent.

APRENTATGE BASAT EN PROBLEMES:

L'aprenentatge basat en problemes és una estratègia didàctica que utilitza la resolució de problemes oberts, rellevants i normalment ficticis perquè l'alumnat desenvolupi els aprenentatges i competències mitjançant la cerca de solucions que no es requereix que siguin reals. Per a estimular l'aprenentatge. L'alumnat és qui descobreix els coneixements i habilitats que li permeten solucionar de manera cooperativa els problemes plantejats.

L'alumnat desenvolupa les següents competències: resolució de problemes, presa de decisions, treball en equip, comunicació, desenvolupament d'actituds i valors, pensament crític, aprenentatge autodirigit i permanent, avaluació i autoavaluació, raonament eficaç i creativitat, cerca i maneig d'informació.

El procés s'estructura en diferents fases. Per a planificar les situacions d'aprenentatge, abans de començar és necessari assegurar-se que els coneixements previs de l'alumnat siguin suficients i que el context i l'entorn afavorisquen el treball autònom i en equip.

1. Seleccionar els aprenentatges i competències que l'alumnat ha d'aconseguir.
2. Triar un problema de la vida real que ha de ser: rellevant, ampli i complex però no impossible.
3. Orientar sobre les regles de l'activitat, el temps disponible i el treball en equip.
4. Establir les estratègies d'avaluació.
5. Organitzar tutories per a intercanviar idees, dubtes i avanços de la resolució del problema.

Claus de l'aprenentatge basat en problemes:

- El problema ha de motivar als estudiants a buscar una comprensió més profunda dels conceptes.
- Ha de requerir que els alumnes prenguen decisions raonades, les entenguin i les defensen.
- El problema incorporarà els objectius de contingut, de tal manera que el connecten amb els cursos/coneixements previs.
- Si s'utilitza per a un projecte de grup, el nivell de complexitat ha d'assegurar que els estudiants treballen junts per a resoldre'l.
- Quan s'empra per a un projecte de diverses etapes, les inicials seran obertes i atractives per a captar l'interès.

Beneficis de l'aprenentatge basat en problemes:

L'aprenentatge basat en la resolució de problemes és una eina que aporta molts avantatges educatius. Entre els beneficis, assenyalar:

- Els estudiants aprenen a analitzar informació i dades, a interpretar-los i relacionar-los amb els quals ja tenien.
- Els alumnes són més autònoms i tenen més responsabilitats. Buscar informació implica aprendre a prendre decisions, determinar quina informació els serà més útil, quines qüestions queden per resoldre...
- La implicació augmenta la motivació i les ganes d'aprendre.
- Es treballen habilitats que els seran útils en la vida professional i personal, com adaptar-se als canvis, el pensament crític, el raonament, la deducció...
- El treball en equip fomenta l'empatia, la col·laboració i el respecte cap a les opinions dels altres.
- Es pot usar en qualsevol matèria i etapa escolar. El paper del docent serà clau per a saber adaptar-lo.

Aplicació a la nostra matèria d'acord amb les particularitats de l'alumnat del centre:

Per tal de treballar la nostra matèria mitjançant aquesta estratègia pedagògica, hem de tenir en compte la realitat acadèmica i sociocultural de l'alumnat del nostre centre.

Sota el nostre punt de vista, resulta interessant enfocar l'assoliment dels sabers bàsics i les competències específiques relatives a cada nivell del Batxillerat utilitzant aquesta metodologia.

Per tal d'introduir cada situació d'aprenentatge, ens basarem en una gran qüestió a resoldre, un problema o un repte al que deuran donar resposta una vegada finalitzat el treball teòric i pràctic.

En cadascuna de les sessions de treball es plantejaran una sèrie de qüestions claus i conceptes que l'alumnat haurà d'esbrinar i resoldre, tot emprant les explicacions prèvies del docent, com la seua guia i ajuda durant la resolució de les qüestions. Es tracta de plantejar a l'alumnat l'estímul de resoldre situacions concretes, per després donar resposta a una situació molt més complexa, col·laborant amb el docent en aquesta resolució.

10. INSTRUMENTS D'AVUACIÓ.

L'avaluació del procés d'aprenentatge de l'alumnat d'educació secundària obligatòria ha de ser contínua, formativa i integradora, i ha de tindre en compte les adequacions i personalitzacions realitzades amb l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu i, en cas que en tinga, en el Pla d'actuació personalitzat.

Cal promoure l'ús generalitzat d'instruments d'avaluació variats, diversos i adaptats a les diferents situacions d'aprenentatge que permeten la valoració objectiva de tot l'alumnat, i garantir, així mateix, que les condicions de realització

dels processos associats a l'avaluació s'adapten a les necessitats de l'alumnat amb necessitat específica de suport educatiu.

Els instruments d'avaluació van lligats al procés d'ensenyament aprenentatge, a la consecució d'uns objectius a partir d'un procés i unes tasques. Pretenen convertir la informació en coneixement a partir d'unes operacions cognitives o destreses de pensament on el protagonista és l'alumne sota la direcció del professor. Moltes d'aquestes tasques i activitats van lligades a aquestes habilitats i destreses i són objecte d'una valoració inicial, del procés i final.

Treballem destreses i competències de tipus analític (organitzar, comparar, classificar, definir, diferenciar causes i conseqüències, argumentar); treballem destreses i competències pròpies del pensament crític (valorem i qüestionem informacions, idees, punts de vista) i destaquem el pensament creatiu, la capacitat d'oferir noves possibilitats. Aquestes operacions cognitives, traduïdes a treballs, activitats, exàmens suposen els nostres instruments d'avaluació

Existeix una informació ingent. En un primer moment el professor selecciona, organitza, dota de significació i explica aquesta informació. En una segona fase l'alumne treballa aquesta informació, realitza operacions cognitives superiors, aplica les destreses del pensament mitjançant, intervencions en classe, treballs monogràfics, treballs individuals, treballs col·lectius, activitats de desenvolupament, activitats de síntesi, comentaris de textos, comentaris d'imatges, comentari de gràfiques, debats, resolució de problemes. L'aplicació d'aquestes operacions cognitives aporten comprensió i la informació deixa de ser un conjunt de paraules buides i es converteix en coneixement, doncs hi ha comprensió, hi ha relació amb coneixements anteriors i es pot aplicar a situacions concretes. El professor està valorant tot el procés i detecta problemes en els alumnes i en la seua pròpia labor docent i pren decisions.

Finalment en un tercer moment realitzem una prova objectiva on avaluem l'adquisició dels coneixements, on l'aplicació i contextualització d'aquests coneixements és fonamental per a valorar el nivell d'assimilació. Aquesta pot ser en format escrit o oral, així com individual o grupal, depenent del criteri del professor/a, del grup amb el que s'està treballant i/o la situació d'aprenentatge que s'estiga avaluant.

Els principals instruments d'avaluació emprats són els següents:

- Observació de l'alumne: observar i valorar l'actitud de l'alumne envers l'assignatura, el seu comportament, qüestions de puntualitat, tracte amb els altres companys, el seu grau d'iniciativa.
- Qüestions orals lligades a un procés d'indagació davant una pregunta-guio plantejada en el context d'una dinàmica de diàleg professor i alumne, on l'alumne construeix el seu propi coneixement a partir d'unes idees prèvies i una informació aportada. Resolució de problemes a partir de coneixements, habilitats i actituds.
- Activitats de síntesi:

- Aquestes activitats pretenen treballar les competències bàsiques i ajudar a assimilar els continguts presents en la unitat didàctica. Aquestes activitats permeten refermar i interrelacionar els conceptes treballats en la unitat.
- No s'exigiran d'un dia per a un altre, deixant un temps prudencial per a la seua elaboració. La no presentació de les activitats en la data fixada implicarà un zero.
- Tots els alumnes hauran de presentar-les. Si l'alumne no assistirà a classe aquell dia, acreditarà la seua absència amb un justificant oficial i lliurarà la tasca el dia immediatament posterior.
- Es contemplaran diferents aspectes: presentació, grau de realització i elaboració de les respostes, respostes treballades. Cal evitar que aquestes activitats es convertisquen en un mer tràmit per a evitar una qualificació negativa. La correcció serà oral i la realitzaran alumnes triats pel professor.
- Tècniques de treball històric-artístic: ens familiaritzem amb les diverses tècniques que s'utilitzen en l'anàlisi d'obres artístiques i treballem amb fonts històriques i historiogràfiques. Aprenem a descriure, analitzar i interpretar obres d'art atenent al seu context històric; recerca i elaboració de vocabulari específic; elaborar mapes conceptuals.
- Controls de respostes breus i concises.
- Proves objectives escrites associades a les competències específiques i els criteris d'avaluació especificats a cada situació d'aprenentatge. Les proves van lligades a un treball i a un procés d'avaluació previ. Contemplem aquest instrument d'avaluació ja que ajuda a desenvolupar hàbits de treball sistemàtics, permeten a l'estudiant centrar-se en un objectiu i aprèn a responsabilitzar-se. A més ens permeten tenir una visió global del grau d'assimilació dels diferents continguts i competències per part de l'alumne. En les proves escrites pretenem valorar el nivell de comprensió de la matèria i avaluem les habilitats o destreses de l'estudiant.
- Tasques grupals associades a les competències específiques i els criteris d'avaluació especificats a cada situació d'aprenentatge. Les proves van lligades a un treball i a un procés d'avaluació previ. Contemplem aquest instrument d'avaluació ja que ajuda a desenvolupar hàbits de treball grupal, coordinació i col·laboració entre iguals, eliminar prejudicis i situacions de desigualtat, construir aprenentatges i resoldre reptes en equips amb la suma dels esforços individuals... El resultat d'aquestes tasques es veurà reflectit en un material final que hauran de defensar, exposar i explicar davant la resta de companys/es i el professor/a.

10.1 CRITERIS DE QUALIFICACIÓ.

- Proves objectives: 90% de la qualificació total.

El nombre mínim de proves escrites que es contempla son dos per avaluació, excepte situacions extraordinàries. Intenten ajustar-se als models de les proves de 2n de Batxillerat, en especial prenent com a referència els models EVAU, almenys en les qüestions fonamentals.

S'inclourà a totes les proves escrites la qualificació de la correcció ortogràfica i gramatical, coherència estructural i qualitat del vocabulari, de manera que l'alumnat haurà d'assolir aquesta competència, amb un valor de mínim 1 punt en cada prova escrita.

En aquest nivell, no es permetrà que l'alumnat s'absente de les classes d'abans de l'examen el mateix dia de la prova, a no ser que aporten un justificant oficial. Si no l'aporten, es podrà aplicar una penalització.

- **Predisposició cap a la matèria i actitud a l'aula: 10% de la qualificació total.** La valoració de l'actitud de l'alumne apreciarà els següents aspectes: presentació d'activitats i treballs, preparació de les proves escrites, participació a classe, treballar de forma contínua, comportament correcte, puntualitat, justificació de les absències, respecte al professor i als companys, no oblidar el material i respectar l'equipament de l'aula i de l'institut. Les absències injustificades influiran decisivament en aquest apartat, ja que considerem clau en el procés d'ensenyament i aprenentatge l'assistència i l'aprofitament de les classes, com a punt de partida d'un procés que facilita la comprensió i la relació entre els coneixements previs i els nous objectius proposats.

La normativa vigent no especifica la necessitat de realitzar cap tipus de prova objectiva per a recuperar avaluacions suspeses, així com tampoc cap mecanisme de recuperació de la matèria al final del curs acadèmic. Quedarà, per tant, a criteri del professor/a el realitzar algun tipus de prova per recuperar i superar sabers i competències específiques pendents durant el curs, així com proposar tasques, treballs o proves voluntàries amb les quals millorar la qualificació de l'alumnat.

11. MESURES DE RESPOSTA EDUCATIVA PER A LA INCLUSIÓ. NIVELL III i NIVELL IV.

A pesar de tractar-se d'una etapa post-obligatòria, a fi que tots els alumnes reben una educació bàsica i comuna per a tots, hem d'oferir mesures de resposta educativa per a l'alumnat que ho necessita també al Batxillerat, com a manera d'incrementar la igualtat d'oportunitats, significa un repte tant per a les autoritats educatives, com per als professors i l'organització dels centres escolars. Tots els alumnes tenen dret a rebre una formació tan completa com les seues possibilitats li permeten. I els currículums han d'adaptar-se en la mesura que es pugui a les necessitats concretes de tot l'alumnat,

fonamentalment d'aquells que necessiten reforços i ajudes especials. L'experiència ha demostrat que el problema és tan greu que cal posar tots els mitjans per a intentar millorar la pràctica escolar i abordar-lo el més prompte possible, a fi que els resultats siguin millors.

A les diferències en la motivació dels alumnes, a la diversitat en les seues capacitats personals, a les diferències de coneixements i destreses, a la seua diferent extracció social i cultural. Aquest panorama explica que el problema, lluny d'alleujar-se, és cada vegada més greu tant per la quantitat dels alumnes que necessiten ajudes especials, com per la quantitat i qualitat de les ajudes. El repte del nou sistema és mantenir l'equilibri entre garantir uns aprenentatges comuns per a tots i assegurar l'atenció a la diversitat dels alumnes.

L'adaptació curricular com una resposta a la diversitat dels alumnes és una tasca complicada, encara que implícita en la pràctica docent.

Esta adaptació consisteix en un conjunt de decisions sobre els objectius i continguts de l'aprenentatge, la metodologia i les estratègies d'ensenyança i aprenentatge, la utilització de recursos i l'avaluació tenint sempre com referent els Objectius Generals de l'assignatura. Els criteris per a elaborar adaptacions curriculars de l'àrea de CCSS hauran de concretar-se d'acord amb l'avaluació psicopedagògica de l'alumnat amb dificultats o problemes d'aprenentatge.

El propi plantejament metodològic d'esta programació se sustenta sobre l'atenció a la diversitat. Així cal destacar els aspectes següents:

- L'atenció que es dedica als esquemes previs de coneixement o idees prèvies dels alumnes que inclouen els seus interessos i expectatives.
- El mode de presentar el coneixement (com un problema que s'ha de resoldre, com un repte possible, però que comporta diversos camins possibles que també cal definir) suposa la possibilitat d'ajustar les unitats al ritme dels alumnes, utilitzar diverses estratègies i recursos d'aprenentatge i distints modes d'organitzar-lo.
- La diversitat d'estratègies i recursos que es posen a disposició faciliten que amb distints mitjans i de diversos modes els alumnes desenvolupen les seues capacitats.
- El mode de treballar en l'aula: el treball individual, en xicotets grup (realment una estratègia que pot ser duta a terme per mitjà de diverses tècniques), en gran grup facilita la reflexió i interacció dels alumnes. La discussió a diversos nivells, per exemple, facilita la comprensió dels documents i ajuda als alumnes a definir i concretar el seu coneixement.

La selecció de continguts no és un llistat de continguts tancat i, d'altra banda, que es done una gran importància a continguts com el saber plantejar problemes i resoldre'ls o explicar un procés històric o geogràfic per mitjà de la relació de diversos factors permet seleccionar i adequar els altres, que es disposen en funció que l'alumne aprenga estos continguts d'un valor més gran formatiu, però més flexibles en el mode d'aconseguir-ho.

Els materials curriculars que s'ofereixen als alumnes per a realitzar les activitats són diversos quant al tipus de codi i suport per mitjà del que es presenta la informació. Així s'utilitzen documents escrits, icònics, gràfiques i mapes. Dins de cada un d'ells, al seu torn, hi ha una gran varietat. La major part d'estos documents han sigut també adaptats per a facilitar la comprensió dels alumnes atenent a una gradació de les dificultats que comporta el seu contingut i en relació amb la tasca que han de realitzar. Esta adaptació consisteix a aplicar tècniques com el remarcar tipogràficament algunes paraules o frases, la modificació de l'estructura del text per a facilitar la seua comprensió global o a adjuntar informació sobre alguns referents a què s'al·ludeix en el text i que faciliten la seua comprensió.

A més, s'ofereixen documents complementaris que pretenen en alguns casos permetre que alguns alumnes aprofundisquen en algun aspecte del tema, en altres casos proposen altres desenvolupaments possibles del tema o un aspecte parcial del mateix i, altres vegades, servisquen per a provocar la seua curiositat sobre aspectes inèdits d'un assumpte o oferir un punt de vista original.

L'avaluació és una de les pedres de toc de l'atenció a la diversitat:

- En el mateix plantejament de l'avaluació, es considera no sols l'avaluació dels resultats, sinó també la del procés de l'aprenentatge, la qual cosa permet incidir sobre el mode d'aprendre de l'alumne, conèixer les seues expectatives i diagnosticar les seues dificultats concretes.
- Els criteris d'avaluació: Els criteris s'han elaborat tenint en compte que l'aprenentatge és un procés continu. La gradació interna de cada criteri i la de tots en relació uns amb altres permet concretar l'avaluació contínua que es propugna des de les directrius oficials. D'esta manera, considerem i, eixe sentit té la gradació dels criteris, que les activitats de recuperació i reforç deuen plantejar-se en el marc d'una avaluació contínua basada en una seqüència d'aprenentatges.
- Els procediments i instruments d'avaluació. Ja que els continguts són de divers tipus i els alumnes manifesten el seu aprenentatge de diverses maneres els instruments han d'adequar-se a esta diversitat. L'ús complementari d'estos instruments permeten flexibilitzar la tasca avaluadora ajustar-se al mode en què l'alumne millor manifeste el procés d'aprenentatge i els seus resultats.

11.1 CRITERIS PER A L'ELABORACIÓ D'ADAPTACIONS CURRICULARS NO SIGNIFICATIVES.

En la modificació de la programació d'aula es tindran en consideració els següents criteris per a adaptar l'assignatura als alumnes que ho necessiten:

- ❖ Concretar les dificultats d'aprenentatge dels alumnes segons l'avaluació.
- ❖ Assenyalar les necessitats educatives que es deriven.
- ❖ Precisar els continguts i criteris d'avaluació essencials o ampliables.

- ❖ Prioritzar els continguts i renunciar a objectius i continguts especificant si és de forma temporal o permanent.
- ❖ Introduir activitats individuals, alternatives o complementàries, per a aconseguir els objectius programats.
- ❖ Introduir activitats individuals per a abordar els continguts i objectius específics.
- ❖ Modificar els instruments d'avaluació i adequar els criteris corresponents.
- ❖ Agrupar els alumnes en l'aula d'acord amb les necessitats.

12. ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES I EXTRAESCOLARS.

Aquestes activitats es programen a l'inici del curs i són necessàries per a que l'alumnat conega i valore el seu entorn més immediat, així com trobar aplicació fora de l'aula per als coneixements obtinguts, sent obligatòriament enregistrades a la Programació General Anual del centre (PGA).